

охоронних органів; 3) залучення до роботи експертів з певним стажем роботи у слідчих органах, які зможуть поділитися набутим досвідом; 4) участь у міжнародних заходах, робочих зустрічах працівників ДБР та експертів слідчих органів інших країн для обговорення проблемних питань діяльності ДБР та обміну практичним досвідом.

Бадзюнь В. В.

студент 1-го курсу судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ВИНИКНЕННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ В УКРАЇНІ

Актуальність створення нових правоохоронних органів в Україні, вирішення проблем щодо їх організації та діяльності пов'язана із потребою в крайній необхідності реформування правоохоронної системи нашої країни на сучасному етапі розвитку. Слід зазначити, що низка вкрай негативних тенденцій в правовій сфері України складають загрозу для швидкої та повноцінної інтеграції до високорозвинутого співтовариства європейських країн та входження нашої країни до Європейського Союзу. До таких явищ ми можемо віднести злочинність, тотальну корупцію, правовий нігілізм, що є актуальними не лише для рядових громадян України, але й для кола найвищих державних службовців, осіб, які мають доступ до державних таємниць, суддів, членів уряду.

Так, 12 листопада 2015 року був прийнятий закон «Про державне бюро розслідувань» (далі — ДБР), який набрав чинність 1 березня 2016 року й передбачає створення нового однойменного правоохоронного органу, який б займався розслідуванням справ про вчинення злочинів вищими службовими особами держави. Такі особи мають особливо відповідальне становище і згідно частині першій статті 9 Закону України «Про державну службу» є особами, посади яких віднесено до першої — третьої категорій посад державної служби. Вони працюють судьями та працівниками правоохоронних органів, крім випадків, коли ці злочини віднесено до підслідності детективів Національного антикорупційного бюро України (ст. 5 ЗУ «Про державне бюро розслідувань») (Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12.11.15 р.// Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 6, ст.55)

Проте помилковим є твердження, що правову базу для створення ДБР складає лише цей, вищезгаданий нормативний акт. Починаючи

з моменту проголошення незалежності України, було багато спроб та намагань створення єдиної системи органів досудового розслідування.

Так, у 1992 році, відповідно до Концепції судово-правової реформи, передбачалося виокремлення єдиного незалежного апарату органів досудового розслідування. Концепція мала на меті надати законодавчу, матеріальну та процесуальну, базу для діяльності органів, які б займалися питаннями протидії корупції в умовах концентрації слідчих повноважень в руках прокуратури. Проте вказівне не було втіленим в життя, оскільки новостворена держава ще не мала достатніх нормативних і владних ресурсів. Окремо того, слід виокремити указ Президента України «Про національне бюро розслідувань» від 24 квітня 1997 року, якому передувало створення Робочої групи у 1995 році (Про Державне бюро розслідувань: Указ Президента України від 24.04.1997 р.).

Національне бюро розслідувань — це попередник, прототип ДБР. Даний орган був наділений повноваженнями проведення інформаційно-аналітичної роботи з питань протидії, виявлення, розслідування корупційних злочинів. Проте, цей орган не відзначився результативністю своєї діяльності, оскільки прийнята у 1996 році Конституція України у пункті 14 статті 92 передбачала, що створення та діяльність органів досудового розслідування регламентується виключно законами. Указ Президента щодо створення НДР був визнаний неконституційним та втратив будь-яку юридичну силу.

Наступним кроком на шляху до створення ДБР був Указ Президента України № 834 від 23 травня 2005 року. Відповідно до нього створювалися Робоча група та Міжвідомча комісія, щодо питань створення законопроекту про засади організації та діяльності ДБР, створення концепції реформування системи правоохоронних органів України, очолив роботу Комісії тодішній Секретар РНБО П. Порошенко. 6 вересня того ж року одна із комісій ухвалила проект реформи системи органів досудового розслідування, але у роботі Комісії виникла суперечка між її головуючими М. В. Стретовичем та Королем В. М., перший наполягав на створенні Національного бюро розслідувань як нового, відокремленого органу, до функціоналу якого належала фінансова розвідка та розслідування корупційних злочинів в країні. Його опонент був прихильником ідеї об'єднання відповідних відомчих підрозділів СБУ, МВС, ДПА для боротьби з організованою злочинністю та корупцією.

Слід зазначити, що міжнародні органи та організації такі, наприклад, як Рада Європи та Amnesty International своїми розслідуваннями доводили необхідність створення єдиного органу досудового розслідувань, котрий займався б справами про вчинення злочинів

правоохоронцями. Якщо розглянути статистику звернень громадян України до Європейського суду з прав людини, то ми побачимо що більшість справ є саме програвшими для України. Експерти Ради Європи несли вклад в розробку нового Кримінально-процесуального кодексу України у 2012 році, згідно з ним на законодавчому рівні закріплювався статус ДБР як органу досудового розслідування на рівні з СБУ та Нацполіцією. Вказані кроки біли зробленими для того, щоб нівелювати солідарність правоохоронців в питаннях розслідування злочинів вчинених представниками владних та правоохоронних структур, особливо щодо катувань в процесі слідства, з метою створення структури незалежної від політичного та владного тиску з боку інших органів сфери правоохоронної діяльності (Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.12 р.// Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2013. № 9–10, № 11–12, № 13. Ст. 88).

Також важливим кроком в процесі створення ДБР був закон від 12 жовтня 2014 року «Про прокуратуру», в якому зазначалося, що прокуратура продовжує здійснювати слідчу діяльність до моменту створення відповідного органу — ДБР, цей принцип був також закріпленим і в розділі «Перехідні положення» Конституції України в редакції від 2 липня 2016 року (Конституція України: від 02.06.2016 // Відомості Верховної Ради(ВВР). України 1996. № 30. Ст. 141).

Отже, Державне бюро розслідувань як орган правоохоронної діяльності в сфері досудового слідства має тривалий шлях формування, від зародження ідеї його створення в 90-тих роках ХХ століття, до закріплення в законі та Конституції. У 2019 році ДБР знаходиться на початковому етапі здійснення своїх владних повноважень. Невирішеним ще залишається ряд питань пов'язаних із організацією роботи ДБР, проте, зважаючи на тривалість концептуалізації та шлях творення цього органу, ми можемо бути певними в його перспективах майбутньої діяльності.

Науковий керівник: старший викладач кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія» *Нестерчук Лілія Петрівна.*